

1. FLORJAN LIPUŠ: ZMOTE DIJAKA TJAŽA

Florjan Lipuš se je rodil leta 1937 v Lobniku pri Železni Kapli na Koroškem. Gimnazijo je končal na Plešivcu in zatem študiral bogoslovje v Celovcu, a izstopil l. 1962. Krajši čas je študiral v Ljubljani in Gradcu. Leta 1966 je končal učiteljsko in se zaposlil kot učitelj.

Lipuš je eden največjih stilističnih mojstrov novejše slovenske proze. Piše krajše prozne zvrsti: ertice, novele, kratke romane. Bolj obrobna je njegova dramatika, živahno dejaven pa je kot publicist. Obravnava predvsem sodobno koroško življenje z elementi satire. Bil je dolgoletni urednik osrednje koroške literarne revije Mladje.

Bolj znana njegova dela so: Ertice mimogrede (1964), satire Zgodbe o euših (1973), novela Odstranitev moje vasi, roman Zmote dijaka Tjaža (1972).

Zmote dijaka Tjaža

Lipušev roman Zmote dijaka Tjaža ne opiše natančneje časa in okolja, kamor je postavljen. Iz stranskih detajlov je mogoče ugotoviti, da gre za slovenskega dijaka na avstrijskem Koroškem.

Težko se je izogniti misli, da z naslovom Zmote dijaka Tjaža avtor namenoma spominja na roman Roberta Musila (rojenega v Celovcu) Zablode gojenca Törlessa. Morda gre celo za ambiciozno tekmovanje s tem romanom nemškega pisatelja.

Tjaž je sin drvarja in kmečke dekle. Med vojno oče postane vojak, mater pa deportirajo v taborišče, kjer umre. Tjažek nekaj časa živi sam z umirajočo babico. Oče pozneje spravi doračajočega Tjaža v mestni dijaški dom. Tjaž je neopazen človek majhne rasti. Le nekaj ga dviga nad ostale: sposobnost "praskanja". To pomeni, da z nenavadnimi dejanji moti vsakdanjost in jo pošteno meša. Vrh tega je to dar, da si za "mrzlimi zidovi" dijaškega doma izpraska nenormiran način življenja in tudi druge navduši za to. Zaradi neprilagodljivosti ga iz zavoda izključijo. En dan še tava po mestu, zvečer pa se vrže s terase stolpne kavarne.

Odlomek iz berila:

V Berilu 3 imamo začetni odlomek 9. poglavja z naslovom Poglavje o merjascih, ko vzgojni zavod po svoje komentira Tjaževo ravnanje. Njegova smrt je prizadela vse, saj jim je prirasel k srcu. Tjaževa smrt zavodu ni naložila posebnega dela, ker je Tjaž že prej storil vse tiste korake, ki so ob odhodu dijaka iz doma potrebni. Upravnik doma ga je črpal iz vseh imenikov in seznamov in drugo leto bo že nekdo drug dobil njegovo številko in zasedel njegovo mesto. Podatki, ki jih je zavod zbral o Tjažu, povedo, da si je fant prizadeval za boljše življenje in razmere, vendar je njegova pot vodila navzgor in bila napornejša od poti ostalih. Zavod mu je na tej poti "pomagal po svojih močeh, nudil mu je vse, on pa je samo jemal". Vodstvu zavoda se ne zdi nič čudnega, da je ravno Tjaž tako končal svoje življenje.

V tem besedilu je opazno nizanje dolgih in zapletenih stavkov, kar je ena od tipičnih lastnosti razlagalnega slogovnega postopka.